

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ**

Соціальна та корпоративна відповідальність

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни**

підготовки магістрів

галузь знань 07 „Управління та адміністрування”

спеціальність 073 Менеджмент

Львів-2020

Навчальна програма з дисципліни «Соціальна та корпоративна відповідальність» для студентів спеціальності 073 «Менеджмент». 21 с.

III с. (денна форма навчання)

Розробник: к.е.н. доц. Гузар У.Є.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри готельно-ресторанного бізнесу

Протокол від “12” жовтня 2020 року № 3

Завідувач кафедри готельно-ресторанного бізнесу

(Паска М.З.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): <u>073 Менеджмент</u>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 90		3-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 5	Рівень вищої освіти: магістр	20 год.
		Практичні, семінарські
		20 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		50 год.
		Індивідуальні завдання: -
Вид контролю: екзамен		

Статус дисципліни: обов'язкова

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Соціальна та корпоративна відповідальність” є формування у студентів базових знань стосовно теорії та практики корпоративної соціальної відповідальності та відповідних професійних компетенцій, що забезпечують формування соціально-відповідальної поведінки у сучасному суспільстві.

1.2. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: теоретичні засади соціальної відповідальності та корпоративної соціальної відповідальності; підходи до формування принципів корпоративної соціальної відповідальності; концепції, моделі та рівні корпоративної соціальної відповідальності; особливості корпоративної соціальної відповідальності у різних типах корпоративної культури; нормативно-правові та етичні засади розвитку корпоративної соціальної відповідальності у світовій практиці та в Україні; критерії, показники та методики оцінювання корпоративної соціальної відповідальності; місце корпоративної соціальної відповідальності в управлінні організацією; сутність, складові та пріоритети розвитку корпоративної соціально відповідальної політики управління персоналом; екологічні аспекти корпоративної соціальної відповідальності та їх нормативно-правове регулювання у соціальному партнерстві.

вміти: збирати й аналізувати інформацію з корпоративної соціальної відповідальності для прийняття рішень і формування пропозицій до програм розвитку організації; здійснювати моніторинг корпоративної соціальної відповідальності; оцінювати ефективність корпоративної соціальної відповідальності; формувати ефективні стратегії взаємодії роботодавців з

персоналом та усіх зацікавлених сторін на засадах соціальної відповідальності та партнерства; розробляти етичні кодекси організацій, фахівців різних професій; опрацьовувати різноманітні джерела інформації щодо КСВ, формувати власну точку зору, робити висновки та приймати виважені рішення в умовах соціального діалогу та партнерства.

Формування програмних компетентностей

1) загальні компетентності:

ЗК2. Здатність до спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК5. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

2) фахові компетентності:

СК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації.

СК5. Здатність створювати та організовувати ефективні комунікації в процесі управління.

СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію.

Програмні результати навчання:

ПРН6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність.

ПРН7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та в міжнародному контексті.

ПРН10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач.

ПРН12. Вміти делегувати повноваження та керівництво організацією (підрозділом).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи соціальної відповідальності та корпоративної соціальної відповідальності

Сутність корпоративної соціальної відповідальності. Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку: соціальна відповідальність людини, держави, суспільства. Добровільна і примусова соціальна відповідальність. Принципи корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 2. Становлення і розвиток концепції корпоративної соціальної відповідальності

Історичні передумови зародження концепції корпоративної соціальної відповідальності. Еволюція концепції корпоративної соціальної відповідальності. Теорії «корпоративного егоїзму», «корпоративного альтруїзму», «розумного егоїзму». Базові принципи соціально відповідальних компаній. Правове регулювання корпоративної соціальної відповідальності. Соціальне партнерство (трипартизм). Відкриті та приховані форми КСВ.

Тема 3. Моделі корпоративної соціальної відповідальності

Сучасні моделі корпоративної соціальної відповідальності. Характерні риси американської моделі корпоративної соціальної відповідальності.

Європейська модель корпоративної соціальної відповідальності та її різновиди в державах ЄС. Ознаки японської (азійської) моделі корпоративної соціальної відповідальності. Ознаки британської моделі КСВ. Державне регулювання як особливість континентальної моделі корпоративної соціальної відповідальності. Українська модель соціальної відповідальності.

Тема 4. Стандарти корпоративної соціальної відповідальності

Міжнародні стандарти: стандарт ISO 14000; стандарт SA 8000; стандарт AA 1000; стандарт Саншайн; стандарт ISO 26000; стандарт GRI. Проблеми та перешкоди розвитку КСВ в Україні. Тенденції розвитку КСВ. Переваги соціально відповідальних компаній.

Тема 5. Нефінансова звітність підприємства

Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання, структура. Нефінансова звітність. Стандартні елементи звіту: стратегія і характеристика, економічна, екологічна та соціальна складові. Принципи створення соціального звіту компанії. Закордонний досвід щодо регулювання питань створення та представлення нефінансової звітності. Форми нефінансового звіту та його рекомендована структура. Вигоди та ризики підприємства від представлення нефінансового звіту. Характеристика етапів процесу підготовки соціального звіту підприємства.

Змістовий модуль 2. Управління підприємством на засадах корпоративної соціальної відповідальності

Тема 6. Взаємодія бізнес-влада-товариство в рамках соціальних програм та проектів

Моделі взаємодії бізнесу, влади та суспільства в рамках корпоративної соціальної відповідальності. Державно-приватне партнерство як форма взаємодії бізнесу та держави в сфері корпоративної соціальної відповідальності. Взаємодія державного, недержавного та приватного секторів в сфері корпоративної соціальної відповідальності. Роль і місце національних проектів у стратегічному розвитку корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 7. Екологічна компонента соціальної відповідальності

Сутність екологічної відповідальності. Еволюція концепцій екологічної відповідальності. Елементи екологічної відповідальності бізнесу. Досвід реалізації принципів екологічної відповідальності. Шляхи посилення екологічної відповідальності.

Тема 8. Формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності

Взаємозв'язок корпоративної культури організації та корпоративної соціальної відповідальності. Формування корпоративної культури та її структура. Зовнішні прояви корпоративної культури. Організаційна культура

установи та її особливості. Особливості співпраці бізнес-структур з недержавними організаціями.

Тема 9. Інструменти соціальної відповідальності управління підприємством

Соціально орієнтований менеджмент. Моделі соціально орієнтованого управління. Соціально орієнтований маркетинг. Соціальний проект. Розробка та реалізація соціального проекту. Внутрішня та зовнішня соціальна політика компанії. Ефективність управління з урахуванням корпоративної соціальної відповідальності.

Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні

Зовнішні та внутрішні чинники розвитку соціальної відповідальності в Україні. Активізація діяльності підприємств щодо розвитку соціально відповідального бізнесу. Напрямки державної політики сприяння розвитку соціально відповідального бізнесу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усьо го	у тому числі		
Л		С	с.р	5
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни				
Тема 1. Теоретичні основи соціальної відповідальності та корпоративної соціальної відповідальності	9	2	2	5
Тема 2. Становлення і розвиток концепції корпоративної соціальної відповідальності	9	2	2	5
Тема 3. Моделі корпоративної соціальної відповідальності	9	2	2	5
Тема 4. Стандарти корпоративної соціальної відповідальності	9	2	2	5
Тема 5. Нефінансова звітність підприємства	9	2	2	5
Разом за змістовим модулем 1	45	10	10	25
Змістовий модуль 2. Управління підприємством на засадах корпоративної соціальної відповідальності				
Тема 6. Взаємодія бізнес-влада-товариство в рамках соціальних програм та проектів	9	2	2	5
Тема 7. Екологічна компонента соціальної відповідальності	9	2	2	5
Тема 8. Формування корпоративної культури організації як передумови зародження корпоративної соціальної відповідальності	9	2	2	5
Тема 9 Інструменти соціальної відповідальності управління підприємством	9	2	2	5
Тема 10 Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності в Україні	9	2	2	5
Разом з змістовним модулем 2	45	10	10	25
<i>Разом</i>	90	20	20	50

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
		Денна форма
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дисципліни		
1	Тема 1. Поняття «корпорації» її загальна характеристика. Концепція стійкого розвитку і корпоративна соціальна відповідальність.	2
2	Тема 2. Концепції корпоративної соціальної відповідальності	2
3	Тема 3. Моделі корпоративної соціальної відповідальності	2
4	Тема 4. Соціальні інвестиції як невід'ємна частина економіки і соціального аспекту бізнесу КСВ	2
5	Тема 5. Соціальна звітність та оцінка результативності КСВ	
Змістовий модуль 2. Управління підприємством на засадах корпоративної соціальної відповідальності		
6	Тема 6. Досвід реалізації соціальних програм корпорацій і підприємств. Фандрайзінг	2
7	Тема 7. Екологічні аспекти КСВ	2
8	Тема 8. Сутність та напрямки корпоративної соціальної відповідальності у соціально-трудовах відносинах	2
9	Тема 9. Роль та місце корпоративної соціальної відповідальності в управлінні організацією	2
10	Тема 10. Міжнародний досвід державного регулювання КСВ та розвиток соціальної відповідальності в Україні	2
Разом		20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
		Денна форма
1	Соціальна відповідальність людини та держави	5
2	Складові корпоративної соціальної відповідальності перед споживачами	5
3	Нормативно-правове забезпечення корпоративної соціальної відповідальності	5
4	Моделі соціальної відповідальності	5
5	Міжнародний досвід державного регулювання КСВ	5
6	Показники ефективності та результативності корпоративної соціальної відповідальності	5
7	Законодавство України у сфері праці	5
8	Соціальний пакет як складова корпоративної соціальної відповідальності	5
9	Шляхи посилення екологічної відповідальності	5
10	Права і обов'язки менеджера з КСВ	5
Разом		50

7. Індивідуальні завдання

(для студентів, які навчаються за графіком сприяння)

- Матеріали самопідготовки;
- Самостійні роботи:
 - типи корпоративної соціальної відповідальності та принципи соціально відповідальної діяльності підприємства.;
 - моделі соціальної відповідальності ;
 - міжнародні стандарти корпоративної соціальної відповідальності та їх характеристика;
 - сутність та значення нефінансової (соціальної) звітності підприємства;
 - реферат «Соціальна відповідальність і бізнес».

8. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять в усній та письмовій формах.

- Опитування.
- Перевірка завдань для самостійної роботи.
- Перевірка матеріалів самопідготовки.

Підсумковий контроль – екзамен (III семестр – денна форма).

9. Екзаменаційні вимоги

1. Основні підходи до визначення сутності терміну «корпорація».
2. Поняття «соціально відповідальна корпорація».
3. Назвіть основні підходи до визначення сутності терміну «корпорація» та перерахуйте основні принципи управління корпорацією.
4. Визначте основні відмінності у визначенні терміну «корпорація» у законодавстві різних країн.
5. Дайте розгорнуту відповідь стосовно поняття «соціально відповідальна корпорація».
6. Типи соціальної відповідальності за А. Керролом (піраміда Керролла).
7. Дайте характеристику рівнів КСВ.
8. Перерахуйте основні принципи соціально відповідального підприємства і надайте їм розгорнутого змісту.
9. В чому сутність концепції «корпоративного егоїзму».
10. В чому сутність концепції «корпоративного альтруїзму».
11. В чому сутність концепції «розумного егоїзму».
12. Зробіть критичний порівняльний аналіз основних концепцій корпоративної соціальної відповідальності.
13. Назвіть основні найбільш суттєві риси основних сучасних концепцій корпоративної соціальної відповідальності.
14. Поясніть важливість вивчення світового досвіду реалізації механізму соціальної відповідальності бізнесу.

15. Дайте розгорнуту відповідь щодо сутності соціального партнерства та його моделей.

16. В чому полягають основні відмінності концепцій соціального партнерства та соціальної відповідальності бізнесу.

17. Які основні відмінності у відкритій та прихованій формі реалізації КСВ.

18. Дайте розгорнуту відповідь стосовно специфіки американської моделі КСВ.

19. Дайте розгорнуту відповідь стосовно специфіки континентальної моделі КСВ.

20. Зробіть порівняльний аналіз моделей КСВ у найбільших Європейських країнах (Франції, Великобританії, Німеччини тощо).

21. Дайте характеристику азійської моделі КСВ.

22. Проведіть порівняльний аналіз американської, європейської, азійської моделей КСВ на основі самостійно сформованого переліку критеріїв.

23. Дайте характеристику африканській, латиноамериканській моделі КСВ, моделі країн БРІКС (Бразилії, Росії, Індії, Китаю) тощо.

24. Зробіть порівняльний аналіз основних стандартів КСВ.

25. Які з міжнародних стандартів КСВ спрямовані на врегулювання екологічних питань та впровадження системи екологічного менеджменту.

26. Які з міжнародних стандартів КСВ спрямовані на врегулювання екологічних питань та впровадження системи екологічного менеджменту.

27. Які з міжнародних стандартів КСВ спрямовані на врегулювання соціальних та етичних питань.

28. Дайте розгорнуту відповідь стосовно сутності, змісту та вимог міжнародного стандарту ISO 26000.

29. Дайте розгорнуту відповідь стосовно сутності, змісту та вимог міжнародного стандарту GRI.

30. Назвіть основні методики оцінки якості корпоративного управління підприємства та визначте їх відмінності.

31. Визначте розбіжності між основними рівнями КСВ, які отримують компанії в процесі оцінки.

32. В чому сутність процесу інтегрованої оцінки рівня відкритості та активності компаній в сфері КСВ.

33. В чому сутність стратегічної діяльності підприємства на засадах КСВ?

34. Які найголовніші цінності надає КСВ стратегічній діяльності підприємства?

35. В чому відмінності між реагуючою та стратегічною КСВ (за моделлю М. Портера та М. Креймера)?

36. Дайте сутнісне визначення стратегічного підходу до КСВ.

37. Які основні цілі розробки та впровадження стратегії КСВ в системі стратегій підприємства?

38. Охарактеризуйте основні фактори, що впливають на процес розробки стратегії КСВ.

39. Дайте змістовне наповнення основних етапів розробки стратегії КСВ.

40. Охарактеризуйте організаційні механізми управління КСВ.

41. Охарактеризуйте ціннісно-утворюючі механізми управління КСВ.

42. Дайте визначення і сутнісну характеристику соціальних програм підприємства.

43. Назвіть основні ознаки класифікації соціальних програм.

44. Надайте характеристику основних типів соціальних програм за акцентованою участю партнерів. Наведіть приклади.

45. Надайте характеристику основних типів соціальних програм за основними одержувачами. Наведіть приклади.

46. Надайте характеристику основних типів соціальних програм за критерієм охоплення населення. Наведіть приклади.

47. Сформууйте перелік ключових відмінних рис зовнішніх та внутрішніх соціальних програм підприємства.

48. Перерахуйте основні форми реалізації внутрішніх соціальних програм і наведіть відповідні елементи їх реалізації.

49. Перерахуйте основні форми реалізації зовнішніх соціальних програм і наведіть відповідні елементи їх реалізації.

50. Поясніть, які з соціальних програм вимагають широкої участі партнерів і чому. Наведіть приклади.

51. Дайте розгорнуту відповідь щодо сутності грантів, їх видів, форм та моделей управління грантовими програмами.

52. Складіть таблицю порівняння понять «спонсорство» та «благодійність» за власними обраними критеріями.

53. В чому схожі та відмінні риси «in-kind giving» та «pro-bono» благодійності.

54. Дайте розгорнуту характеристику основних форм реалізації волонтерства.

55. Поясніть розбіжності волонтерства та еквівалентного фінансування.

56. Поясніть розбіжності соціальних інвестицій та соціального маркетингу.

57. Які інструменти реалізації соціальних програм безпосередньо пов'язані з основною діяльністю компанії і як?

58. Поясніть сутність соціальної політики підприємства, її цілей та завдань.

59. Перерахуйте основні етапи розробки та реалізації соціальної програми підприємства і дайте їхню характеристику.

60. Поясніть розбіжності різних механізмів зовнішнього адміністрування соціальних програм.

61. В якому випадку (за яких умов) доцільно створювати спеціальну структуру управління соціально відповідальною діяльністю підприємства? Які її цілі, функції, в чому специфіка діяльності?

62. Дайте визначення сутності «соціального звіту» компанії.

63. Які риси є притаманними і фінансовим, і не фінансовим звітам одночасно?

64. Які найбільш суттєві відмінності між фінансовими та нефінансовими звітами підприємства?

65. Назвіть основні принципи створення нефінансового звіту підприємства.

66. Перерахуйте країни де процес надання соціального звіту підприємства є обов'язковим із законодавчо визначеними нормами надання інформації.

67. Зробіть порівняльну характеристику основних стандартів складання соціальних звітів підприємств.

68. Назвіть основні рекомендовані розділи соціального звіту підприємства та надайте їх змістовну характеристику.

69. Перерахуйте основні вигоди компанії від ведення та надання соціальної звітності.

70. Перерахуйте основні ризики компанії від ведення та надання соціальної звітності.

71. Надайте характеристику основних етапів підготовки та представлення соціального звіту.

72. Перерахуйте основні проблеми розвитку КСВ в Україні. Які ви вбачаєте основні причини даних проблем.

73. Які особливості розвитку КСВ в Україні.

74. Які основні стимули для здійснення КСВ в українських компаніях.

75. Перерахуйте та надайте змістовну характеристику вигід, які може отримати компанія від здійснення КСВ.

76. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо.

77. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності організацій.

78. Запровадження принципів зеленого офісу.

79. Схема екологічного менеджменту і аудиту (EMAS).

80. Оцінка впливу на довкілля.

81. Які функціональні обов'язки покладені на менеджера з КСВ?

82. Назвіть основні інструменти реалізації програм КСВ.

83. Назвіть основні функції корпоративних кодексів.

84. Проаналізуйте етапи процесу відбору та реалізації соціальних програм.

85. Розкрийте поняття «корпоративна соціальна відповідальність у соціально-трудових відносинах».

86. Проаналізуйте основні напрями реалізації соціальної відповідальності перед працівниками.

87. Охарактеризуйте сутність та складові соціального пакету.

88. Назвіть міжнародні стандарти, в яких відображається питання КСВ перед працівниками.

89. Назвіть інструменти реалізації КСВ в сфері охорони праці.

90. Який тип корпоративної соціальної відповідальності найбільше використовується в Україні.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Форма навчання / Теми занять	Поточне оцінювання		Підсумкова контрольна робота	Екзамен	Підсумкова оцінка
	Разом	Семінарські заняття			
Денна форма навчання	30	30	20	50	100
Тема 1		0-3			
Тема 2		0-3			
Тема 3		0-3			
Тема 4		0-3			
Тема 5		0-3			
Тема 6		0-3			
Тема 7		0-3			
Тема 8		0-3			
Тема 9		0-3			
Тема 10		0-3			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Призначення рангу за ECTS-рейтингом	Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	відмінно (5)
B	82-89	добре (4)
C	75-81	
D	68-74	задовільно (3)
E	61-67	
FX	35-60	незадовільно (2)
F	0-34	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Григор'єва О.В. Корпоративна соціальна відповідальність: навчально-методичний посібник. – Полтава: ПолтНТУ, 2017. – 88 с.
2. Курінна І., Малярчук В., Саприкіна М., Супрунюк М., Трегуб О. Прозорість і корпоративна соціальна відповідальність. – К. : Поліграфія «Юстон», 2015. – 47 с
3. Олійник О.О. Соціальна відповідальність: Навч. посіб. – Рівне : НУВГП, 2016. – 222 с.

4. Охріменко О.О., Іванова Т.В. Соціальна відповідальність. – Навч. посіб. – Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – 2015. –180 с.

5. Соціальна відповідальність суспільних інститутів: інноваційний та соціально-гуманітарний аспект / монографія: редкол.; за наук. ред. А. Я. Кузнєцової, Л. К. Семів, З. Е. Скринник. — Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. — 311 с. (Гузар У.Є. співавтор підрозділу 2.1).

6. Соціальна відповідальність : навч. посіб. / [А. М. Колот, О. А. Грішнова та ін.] ; за заг. ред. д.е.н., проф. А. М. Колота. – К. : КНЕУ, 2015. – 519 с.

Додаткова:

1. Гузар У., Дубик Н., Малічевська Х. Корпоративна культура в системі управління підприємствами готельно-ресторанного бізнесу / Проблеми і тенденції розвитку сучасної економіки в умовах інтеграційних процесів: теоретичні та практичні аспекти: матеріали IV Міжнародної науковопрактичної конференції, Херсон, 16-18 жовтня 2019 р. / Упоряд. Т. Казакова. – Херсон, вид-во ФОП Вишемирський В.С., 2019. – с. 402-404.

2. Гузар У.Є., Завидівська О.І., Кулик О.М. Особливості формування корпоративної культури підприємств готельно-ресторанного бізнесу в сучасних умовах [Електронний ресурс] / У.Є.Гузар, О.І.Завидівська, О.М.Кулик // Східна Європа, бізнес та управління. – 2020. – № 2 (25). – Режим доступу до ресурсу: <http://www.eastemurope-emb.in.ua/25-2020-ukr>

3. Кусик Н. Л. Ефективність соціально відповідальної діяльності: взаємозв'язок з інвестиційним кліматом та привабливістю [Текст] / Н. Л. Кусик, А. В. Ковалевська // Формування сучасних механізмів розвитку інноваційної сфери економіки : монографія. – Сімферополь : ДІАЙП, 2013. – С. 280–300.

4. Ковалевська А. В. Корпоративна соціальна відповідальність : навч. посібник / А. В. Ковалевська, Н. Л. Кусик – Харків : СІМ, 2014. – 528 с. 2.

5. Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика : підручник / М. А. Саприкіна, О. М. Ляшенко, М. А. Саєнсус та ін. ; за наук. ред. д.е.н., проф., засл. діяча науки і техніки України О. С. Редькіна – Київ : ТОВ «Фарбований лист», 2011. – 480 с.

6. Семів Л.К., Гузар У.Є. Соціальна відповідальність інноваційних інститутів / Інтеграція України в європейський і світовий простір: збірник тез XIV Міжнародної науково-практичної конференції, 24 травня 2019 року / Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи». – Львів, 2019. – с. 141-142.

7. Хамініч С. Ю. Формування фінансової стратегії українських підприємств на основі теоретичних моделей / С. Ю. Хамініч, С. М. Халатур,

М. В. Матвієць // Концепти інноваційного розвитку підприємництва: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. В. В. Храпкіної; Національний університет «КиєвоМогилянська академія». – К.: Інтерсервіс, 2018. – 263 с. – С. 190–200

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Інформаційні ресурси Академія КСВ (CSR Academy): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.csracademy.org.uk>.
2. Бізнес для соціальної відповідальності (Business for Social Responsibility) - <http://www.bsr.org>.
3. Бізнес і Права людини (Business and Human Rights): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.business-humanrights.org>. Глобальний договір ООН (UN Global Compact, 2000). – Режим доступу: <http://www.globalcompact.org.ua>.
4. Глобальний сервіс розповсюдження новин присвячений питанням КСВ (CSR wire is a newswire service devoted solely to CSR issues. CSR wire): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.csrwire.com>.
5. Глобальний стандарт КСВ створений для потреб організацій всіх типів та розмірів (The Good Corporation is a global standard of corporate social responsibility designed to address the needs of all types and sizes of organisation. The Good Corporation): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.goodcorporation.com>.
6. Глобальні принципи Селлівана з соціальної відповідальності (Global Sullivan Principles of Social Responsibility): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.globalsullivanprinciples.org>.
7. Європейська асоціація етики бізнесу (European Business Ethics Network – EBEN): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eben-net.org>.
8. Європейська корпоративна відповідальність (Corporate Social Responsibility Europe): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cseurope.org>.
9. Європейська мережа бізнес-етики (European Business Ethics Network (EBEN): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.eben.org>. Ініціатива Глобальної звітності (Global Reporting Initiative): [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.globalreporting.org>.
10. Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.pfi.org.ua/index.php>.

11. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння та впровадження [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.un.org.ua/files/Concept_Paper.pdf.

12. Стандарт ISO 26000, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iso.org>.